

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

subindeque in ratione voluntarii, quam essentialiter amor includit.

11 Probatur secundò conclusio ratione fundamentali, ex propria ratione voluntarii desumpta. Cum voluntarium sit id quod procedit à principio intrinseco cum cognitione finis, impossibile est voluntarium liberum in Deo excedere necessarium in ratione voluntarii, nisi excedat illud in hoc quod est esse ab intrinseco cum cognitione: Sed omnino absurdum est dicere productionem creaturarum in Deo esse magis ab intrinseco, aut ex perfectiori cognitione, quam Spiritus sancti processionem, quæ est omnino necessaria: Ergo absurdum est dicere in Deo voluntarium liberum excedere necessarium in ratione voluntarii.

12 Hæ rationes probant, non solum in Deo, sed etiam in natura rationali creata, actus necessarios ex perfectione cognitionis, esse magis voluntarios, quam actus liberos: Tum quia in creatura rationali libertas & necessitas sunt originatæ & exemplatæ à libertate & necessitate divina; unde loquendum est de voluntario libero & necessario creaturæ rationalis, sicut de actibus liberis & necessariis voluntatis divinæ, servatâ tamen proportione: Tum etiam quia dilectio patriæ est major in ratione amoris, quam amor viæ; adeoque in ratione voluntarii, quæ in amore essentialiter includitur: Tum denique quia amor patriæ est magis ab intrinseco, quam amor viæ; cum charitas patriæ toto conatu feratur in Deum; & ex perfectiori etiam cognitione procedit, cum dimanet à visione beatifica, quæ est perfectissima cognitio ultimi finis.

13 Respondet Valquez ubi supra, perfectionem voluntarii non peti ex perfectione cuiuscumque cognitionis, sed solum ex perfectione illius cognitionis quæ est radix voluntarii: hæc autem (inquit) est cognitio indifferens, seu apprehendens objectum sub indifferentia boni & mali.

14 Sed contra: D. Thomas hic art. 2. loquens de cognitione quæ est radix perfecti voluntarii, quam cognitionem perfectam vocat, ait illam esse, quæ non solum apprehenditur res quæ est finis, sed etiam cognoscitur ratio & proportio eius quod ordinatur ad finem ipsum: Sed hæc cognitio abstrahit ab indifferentia, ut patet; quia tam bene cognitio necessaria attingit proportionem finis ad media, & mediæ ad finem, quam cognitio indifferens: Ergo falsum est quod cognitio, quæ est radix perfecti voluntarii, sit solum illa quæ apprehendit objectum sub indifferentia boni & mali.

15 Confirmatur: Intantum requiritur cognitio ad voluntarium, in quantum tollit ignorantiam quæ causat involuntarium: Atqui ignorantia non causatur per defectum indifferentiæ, sed per defectum cognitionis: Ergo ad rationem perfectionis vel imperfectionis voluntarii, non est attendenda ullo modo ratio indifferentiæ, vel determinationis ex parte intellectus, sed ratio cognitionis vel ignorantie.

§. II.

Solvuntur objectiones.

16 **O**BJECTIONIBUS primò contra istam conclusionem, D. Thomas hic art. 2. in corp. sic ait: *Perfectam igitur cognitionem finis sequitur voluntarium secundum rationem perfectam, prout scilicet apprehensio sine aliquo posse, deliberans de fine & de his quæ sunt ad*

A *finem, moveri in finem vel non moveri: Sed quod sit cum deliberatione, est liberum: Ego voluntarium perfectum, in sententia D. Thomæ, est idem quod liberum: Ergo non reperitur in actibus necessariis.*

Confirmatur primò. S. Doctor in eodem articulo in resp. ad 3. docet quod *laus & vituperium consequuntur actum voluntarium, secundum perfectam rationem voluntarii: Sed laus & vituperium non sequuntur nisi ad actus liberos, qui cum necessitate agit, vel agitur, nullam meretur laudem aut vituperium: Ergo idem quod prius.*

Confirmatur a. plius: Idem sanctus Doctor interdum asserit actus notionales in Deo non esse voluntarios, quia necessarii sunt: Ergo ratio voluntarii non reperitur in actibus necessariis.

B Respondeo primum locum Divi Thomæ, 13. quem Valquez & Lorca tanquam expressum in sui favore magnificant, varias habere explanationes, quas refert Ildephonus hic disputat. 73. fragm. 3. Verior & conformior textui est illa, quæ asserit S. Doctorem per hæc verba: *Perfectam cognitionem finis sequitur voluntarium secundum rationem perfectam, essentialiter in voluntarii perfectionem voluisse exponere; hæc enim ad perfectam cognitionem consequitur, & per illam differt à voluntario imperfecto, quod in pueris, amentibus, & beatis reperitur: in reliquis autem verbis, quando subdit: *Prout scilicet apprehensio sine posse, quis deliberans de fine, &c.* solum ponit exemplum quoddam voluntarii perfecti, in eo quod nobis notius est, scilicet in actu libero; ex quo non licet inferre non dari voluntarium perfectum sine libertate; sicut si quis dicat, animal distinguitur à planta in eo quod sentit, quemadmodum videmus homines sentire; inde non licet colligere, quod solum homines sentiant, non verò bruta.*

Ad primam confirmationem dicendum est, quod laus & vituperium sequuntur voluntarium perfectum, sed non omnino: est enim hæc proprietas sicut proprium secundo modo, quod convenit soli, sed non omni.

Ad 2. addo, quod licet in amore beatifico, & aliis actibus ex perfectione cognitionis necessariis, non invenitur laus formaliter, bene tamen eminenter, quia invenitur aliquid altius laudis, scilicet gloria, quæ est laus in præmio, & consummatio omnis laudis: sicut etiam Deus est dignus omni laude propter gloriam suam, quam tamen habet necessariò, & propter amorem quod se amat, & quod Spiritus sanctus procedit.

Ad secundam confirmationem respondeo, quod quando D. Thomas ait actus notionales in Deo non esse perfectè voluntarios, vel loquitur de generatione Filii, quæ non est voluntaria formaliter (cum Filius non procedat à voluntate, sed ab intellectu) sed tantum concomitantè, quia Pater vult se generare, & in tali generatione sibi complacet, ut ipsemet sanctus Doctor explicat 1. parte quæst. 47. art. 2. Vel sanctorum voluntarium pro libero. In hoc enim distinguitur generatio adoptiva à naturali, quod prima fit voluntariè seu liberè, fit enim per liberam & gratuitam gratiæ largitionem, juxta illud Jacobi primo *Voluntariè genuit nos verbo veritatis: secunda verò est naturalis & necessaria, quia fit per naturalem & necessariam divinæ substantiæ communicationem: propter quod Hilarius & alii SS. Patres dicunt Filium non voluntariè, sed naturè procedere.*

Obj.

Objicies secundò: Modus operandi liberè est perfectior modò operandi necessariò. Ergo in modo operandi liberè, perfectior ratio voluntarii reperiri debet. Consequentia videtur bona. Antecedens probatur: quia modus operandi liberè convenit naturæ rationali, secundum gradum perfectionis, quem habet super irrationalem; modus verò operandi necessariò, est communis ipsi naturæ rationali cum inferioribus naturis.

Respondeo distinguendo Antecedens: Est perfectior modò operandi necessariò, qui sequitur cognitionem imperfectam, concedo Antecedens; modò operandi necessariò ex perfecta cognitione, nego Antecedens. Ad Probationem dico, quòd sicut modus operandi liberè est proprius naturæ rationalis, quatenus excedit omnes alias naturas inferiores; ita & modus operandi necessariò sequens perfectam cognitionem, ut patet in amore beatifico: ille enim convenit creaturæ intellectuali, prout omnes alias naturas inferiores excedit.

Objicies tertio: Voluntarium liberum est magis ab intrinseco & ex perfectiori cognitione actus, quàm voluntarium necessarium: Ergo voluntarium liberum excedit necessarium in ratione voluntarii. Consequentia patet ex supra dictis. Antecedens probatur primò quòd primam partem: quia voluntas liberè agens magis movet se ipsam, quàm cum necessariò agit; nam inclinatio naturalis est ab Authore naturæ impressa; libera autem à voluntate in seipsa omnino producitur: Ergo voluntarium liberum est magis ab intrinseco, quàm voluntarium necessarium. Probatur etiam idem Antecedens quòd secundam partem: Quia cognitio concurrens ad actum liberum, non solum proponit objectum, sed etiam influit in operationem ipsam; cum enim sit deliberatio rationis, deliberat de ipsa operatione, ac proinde influit in illam; quòd non facit cognitio requisita ad actum necessarium: Ergo voluntarium liberum est magis ex cognitione finis, quàm necessarium.

Respondeo negando Antecedens. Ad probationem primæ partis dico, voluntatem non magis movere se ipsam ad actum liberum, quàm ad actum necessarium; imò magis se movet ad actum necessarium, ut patet in amore Dei in patria, ad quem voluntas se movet totis suis viribus; quòd non ita præstat in amore libero, quem elicit in via. Nec obstat quòd inclinatio naturalis sit ab Authore naturæ impressa: nam ut ait D. Thomas hic art. 1. ad 1. *Luce de ratione voluntarii sit quòd principium ejus sit intra: non tamen est contrarietatem voluntarii, quòd causetur vel moveatur ab exteriori principio; quia non est de ratione voluntarii, quòd principium intrinsecum sit principium primum.*

Ad probationem secundæ partis, nego quòd in actu necessariò sit iudicium solum de bonitate objecti, non verò de ipsa operatione voluntatis: nam per visionem beatificam v.g. non solum manifestatur summa bonitas ex parte objecti ut amabilis, sed etiam ipsum exercitium actus amandi ita representatur bonum & conveniens, quòd cessatio ab illo non potest apprehendi ut appetibilis: Ergo iudicium practicum quòd formatur ex visione beatifica, non solum iudicat de bonitate objecti, sed etiam de convenientia actus; non minus quàm iudicium practicum quòd regulat actus liberos.

ARTICULUS III.

Utrum ut omisso, & effectus ex illa secutus, sint voluntaria, requiratur debitum, seu obligatio ponendi actum qui omittitur?

COMMUNITER dici solet ad omissionem voluntariam requiri hæc tria, posse, teneri, & non facere. Et quamvis de primo & tertio nulla sit controversia, de secundo tamen non est ita certum & exploratum: aliqui enim existimant tam omissionem, quàm effectum ex illa sequutum, esse voluntaria, licet nullum sit præceptum, vel obligatio ponendi actum omisum. Ita Salas hic disp. 1. sect. 4. nu. 46. Alii, ut Martinez, Alvarez, & Joannes à S. Thoma, distinguunt inter omissionem & effectum, & hunc fatentur non esse voluntarium indirecte, quando non est obligatio ponendi actum omisum; de ipsa vero omissione id negant. Alii cum Cajetano & Conrado contendunt præceptum seu obligationem ad utrumque requiri, id est, ut tam omisso, quàm effectus ex illa sequutus censentur voluntaria. Aliqui tandem, volentes ad concordiam prædictas sententias reducere, dicunt debitum, seu obligationem ponendi actum, requiri ut omisso & actus ex illa sequutus sint voluntaria moraliter seu culpabiliter (quia non est culpa nisi sit transgressio præcepti seu legis; ubi autem non est lex, nec prævaricatio, ut dicitur ad Romanos 4.) non vero ut sint voluntaria physice & inculpabiliter: ad hoc enim lex aut præceptum indifferenter se habent.

§. I.

Præmittenda ad solutionem questionis.

SUPPONO primo: Aliquid posse dici voluntarium dupliciter, scilicet in potentia, & in actu: ut dicatur voluntarium in potentia, sufficit ipsum esse in potestate voluntatis, tanquam in causa quæ habeat facultatem ad ipsum; quò pacto ambulatio homini sedenti dici potest voluntaria, quia in potestate ipsius voluntatis continetur: ut vero aliquid sit voluntarium in actu, requiritur insuper quòd illa facultas voluntatis sit aliquo modo redacta in actum, seu habeat aliquam causalitatem respectu ipsius. Ratio utriusque est, quia voluntarium importat habitudinem ad voluntatem ut ad causam; Ergo ut sit voluntarium in potentia, sufficit quòd voluntas habeat potestatem in ipsum; ut autem sit voluntarium in actu, necessaria est aliqua causalitas voluntatis respectu illius.

Suppono secundò, voluntarium in actu adhuc esse duplex, unum directum, & aliud indirectum. Directum est illud quòd procedit à voluntate per verum & positivum influxum, sive immediate, sive mediate; unde est aliquis actus à voluntate elicitus, vel ab ea imperatus. Indirectum est illud quòd non procedit quidem à voluntate, sed tamen ei imputatur, quia connexionem habet cum aliquo ab ipsa directe volito; & hoc vocatur etiam voluntarium interpretativum.

Suppono tertio, requiri necessariò ad quòdcumque voluntarium, quòd objectum sit cognitum.

M 3 tum,